

А. В. Сало,
асистент кафедри міжнародних економічних відносин,
Кіровоградський національний технічний університет, Кропивницький, Україна

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

A. Salo,
assistant of the Department of international economic relations,
Kirovograd national technical University, Kropyvnytsky, Ukraine

PRIORITY DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF FINANCIAL PROVISION OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

У статті розглянуто особливо актуальне питання фінансового забезпечення вищої освіти України. Проаналізований стан та недоліки законодавчої підтримки вищої школи, на основі чого автором запропоновано ряд практичних рекомендацій у вигляді пріоритетних напрямів покращення фінансового забезпечення вищої школи, в тому числі включаючи корективи у законодавчій базі освітянського сектору України.

The article considers particularly relevant the issue of financial security of higher education of Ukraine. Analyzes the status and shortcomings of legislative support of higher schools on the basis of what the author suggests a number of practical recommendations in the form of priority directions of improvement of financial provision of the higher school, including adjustments in the legislative framework of the education sector of Ukraine.

Ключові слова: вища школа, фінансування вищої освіти, бюджетне фінансування ВНЗ, державне замовлення, державний кредит, державне субсидювання.

Key words: high school, higher education funding, government funding of universities, government orders, government credit, government subsidies.

Перехід України до інноваційного типу економіки, поставив перед державою ряд принципових вимог, головною з яких, є реформування сфери вищої освіти в Україні. Основним фактором, що гальмує розвиток вищої школи України є брак коштів, спрямованих на розвиток вищої освіти. Саме тому особливої актуальності набуває розгляд системи державного фінансування вищої освіти а також пошук шляхів вдосконалення її фінансового забезпечення. З цією метою автором було виокремлено ряд основних проблем у напрямку фінансування, що стримують розвиток вищої школи. Такими проблемами є: стійка тенденція до зменшення загального обсягу видатків на вищу освіту, недосконалість

законодавчої бази в частині бюджетного фінансування, відсутній елемент прогнозування обсягів фінансування вищої освіти, відсутність у молоді відповідальності за вибір професії. З метою подолання вказаних проблем, автором пропонується комплекс заходів, покликаних покращити фінансове становище ВНЗ та системи вищої освіти в цілому, через реалізацію чотирьох напрямків діяльності: 1. Розробка системи ефективних заходів по "реабілітації" ВНЗ. 2. Внесення змін до законодавчої бази країни, зокрема системи бюджетування ВН. 3. Розробка дієвого механізму прогнозування потреби у фахівцях. 4. Активізації програм державного кредитування та субсидювання.

Таблиця 1. Динаміка фінансування сфери освіти в Україні

Показник	Навчальні роки				
	2009/10	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15
Видатки зведеного бюджету млн грн., з них на:	262428,0	377842,8	335752,9	359044,5	364087,7
освіту	55620,9	79826,0	72680,4	75951,8	71767,9
у % до загальних видатків	21,2	21,1	21,6	21,2	19,7
у % до ВВП	7,1	7,4	7,0	7,3	6,4
–дошкільну освіту	7138,0	10238,3	10371,8	11155,8	10719,5
у % до загальних видатків	2,7	2,7	3,1	3,1	2,9
у % до ВВП	0,9	0,9	1,0	1,1	1,0
–загальну середню	23234,6	32852,4	30466,1	31975,2	30369,0
у % до загальних видатків	8,9	8,7	9,1	8,9	8,3
у % до ВВП	3,0	3,0	2,9	3,1	2,7
–професійно–технічну	3579,0	5106,2	4282,5	4553,6	4194,2
у % до загальних видатків	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2
у % до ВВП	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
–на вищу освіту	17057,9	24998,4	21058,1	21605,5	20483,0
у % до загальних видатків	6,5	6,6	6,3	6,0	5,6
у % до ВВП	2,2	2,3	2,0	2,1	1,8

Джерело: складено автором на основі [9, с. 3; 10, с. 3; 11, с. 3; 12, с. 3; 13, с. 3].

Виконання зазначеного комплексу дій допоможе стабілізувати фінансове становище вищої освіти, а також відкрити можливості для її подальшого розвитку.

Орієнтація на економіку знань зумовила об'єктивну необхідність у підвищенні темпів розвитку вітчизняної освіти і науки, що в свою чергу потребує значних фінансових інвестицій в освітню сферу.

ПОСТАНОВКА НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ

Останнім часом активно обговорюються проблемні питання пов'язані з розвитком вищої школи України. Вітчизняна система вищої освіти, навіть у порівнянні з найближчими країнами-сусідами, демонструє високий рівень моральної та технічної відсталості навчального процесу. Якщо в тих самих Польщі чи Чехії освітній процес поставлений йти в ногу з останніми науковими та технічними досягненнями, в основному через те, що ВНЗ самі є генераторами більшості новостворених, то українські ВНЗ змушені впроваджувати освітню діяльність на базі давно застарілих фондів часів радянського союзу. Загальновідомим є факт, що прогресивний розвиток будь-якої сфери економіки чи то на прями економічної діяльності потребує регулярних фінансових вкладень. Перед вищою школою України поставили нереальне завдання — реформувати всю систему вищої освіти при цьому задовольняючись, як і раніше, низьким рівнем фінансування. Саме тому особливої актуальності набуло питання пошуку пріоритетних напрямків вдосконалення фінансового забезпечення вищої школи України. Аналіз основних недоліків у системі фінансування вищої освіти дозволив виокремити ряд пропозицій, покликаних покращити фінансовий стан вітчизняних ВНЗ.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ

Проблема недосконалості державного механізму фінансування вищої освіти України широко висвітлюється в працях вітчизняних вчених і навіть політиків, а саме О. Співаковським [1], М.Ю. Авксентьевом [4], В.Є. Сафоновом [7], Робак О.М. [8]. У статті продовжено тему досліджень вказаних авторів, проведений комплексний аналіз проблемних напрямків фінансування вищої освіти, їх причини та наслідки.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є проведення аналізу найслабших сторін у сучасній системі фінансування вищої освіти. Визначення потреб вищої школи України та формування на основі отриманих результатів ряду пропозицій у вигляді пріоритетних напрямків вдосконалення фінансування вітчизняної вищої освіти.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ Й ОБГРУНТУВАННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Створення сучасного механізму управління фінансовим забезпеченням сфери вищої освіти є досягненням позитивної динаміки розвитку даної сфери для повного задоволення потреб населення в якісній і доступній освіті, підприємств — у кваліфікованих фахівцях, освітян — у гарантованій гідній заробітній платі [8, с. 71]. Процес бюджетної децентралізації, розпочатий у 2015 році, мавши на меті подолання більшості проблем державних установ, зокрема неефективний розподіл державних коштів в сфері вищої освіти, через передання більшості повноважень місцевим органам влади, насправді має зворотній ефект. Процеси бюджетної децентралізації мають визначену тенденцію на зменшення питомої ваги видатків на освіту у державному бюджеті України і відповідне збільшення її у видатках місцевих бюджетів за усіма освітніми рівнями. Проте багаторічна залежність місцевих органів влади від державного бюджету призвела до викорінення самостійності у прийнятті рішень у результаті чого кошти, які надходять у місцевий бюджет не доходять до ВНЗ, оскільки у місцевих органах укорінилась впевненість, що фінансування ВНЗ — це обов'язок загальнодержавного бюджету.

Та все ж головна проблема недофінансування вищої освіти лежить в площині неправильного усвідомлення характеру витрат на освіту. В Україні витрати на вищу освіту розглядаються суто як елемент соціальної політики, в той час як більшість розвинених країн вже давно перевела їх у ранг найефективніших інвестицій у людський капітал. Зміна поглядів на роль вищої освіти в розвитку суспільства дозволить вивести розвиток вищої школи на абсолютно новий рівень державного пріоритету та сприятиме формуванню нової ефективно освітньої політики на державному рівні. "...Реформа освіти — явище не тільки освітнє, а й взагалі суспільне, зокрема економічне" [7, с. 102]. Для визначення пріоритетних напрямків вдосконалення фінансового забезпечення вищої школи в Україні необхідно дослідити основні проблеми, що стоять на першододатковому розвитку освітянського сектору.

В Україні таких проблем декілька. По-перше, це підхід до фінансування "від оберненого". Низький рівень фінансування ВНЗ пояснюється їх невідповідністю державним стандартам, наданням неякісної освіти, слабкою науково-дослідною активністю тощо. Але очевидним є те, що саме брак фінансових коштів не дає ВНЗ реалізувати власну діяльність на належному рівні, а зменшення фінансування ВНЗ не сприятиме покращенню їх діяльності, а навпаки призведе до неминучого їх закрит-

Таблиця 2. Співвідношення кількості студентів прийнятих на державну форму навчання та кількості випускників, які отримали направлення на роботу

Показник	Навчальні роки					Відхилення 2014/15 н.р. до 2009/10 н.р.
	2009/10	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15	
Прийнято студентів на навчання, всього осіб	463911	521114	419616	428356	361110	-102801
З них за рахунок державного бюджету, осіб	200699	217095	183748	197703	171882	-28817
Чисельність випускників, які отримали направлення на роботу, осіб	181942	170285	167932	156473	134399	-47543
З них за рахунок коштів бюджету, осіб	134881	129615	127847	120654	104375	-30506

Джерело: складено автором на основі [9, с. 104; 10, с. 105; 11, с. 99; 12, с. 86; 13, с. 84].

тя. Звичайно, скоротити фінансування завжди простіше, аніж провести комплекс антикризових заходів з метою реабілітації ВНЗ, проте в Україні, на жаль, саме ця практика є найбільш популярною.

Так, згідно статистики, починаючи з 2010/11 н.р., коли сума витрат на потреби вищої освіти у відсотках до загальних витрат на освіту становила 6,6% та 2,3% від ВВП, з кожним роком ці показники ставали все меншими, і у 2014/15 н.р. вже становили 5,6% та 1,8% відповідно (табл. 1). Таким чином, замість фінансової підтримки ВНЗ мають діяти в умовах жорсткої економії, що негативно відображається на якості їх діяльності.

По-друге, недосконалість прийнятих законів, що стосуються освіти та науки, особливо в частині бюджетного фінансування. Розгляд та обговорення бюджету на 2015 рік ще раз наочно продемонструвало, що основною метою фінансування вищої школи є не стимулювання її розвитку та розвитку науки, а забезпечення засобами існування педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників а також спонсорування в напрямку отримання наукових ступенів. Окрім цього, більшість законодавчих норм, які начебто мали б регулювати та забезпечувати наведене фінансування вищої освіти не виконуються по причині відірваності встановлених норм до реальних можливостей держави та потреб освіти.

Проблема невиконання законів про освіту і науку, як і багатьох інших законів, що регулюють суспільну сферу, насамперед у тому, що в них прописуються бюджетні видатки, які з тих чи інших причин не можливі. Проблема розподілу бюджетних видатків на освіту і науку мусить вирішуватися, перш за все, на рівні прийняття Закону "Про державний бюджет" на відповідний рік. Необхідна розумна і збалансована стратегія фінансування науки і освіти, яка покаже, що кошти використовуються раціонально, продумано і прозоро. Така стратегія дозволить напрацювати необхідний рівень довіри між різними зацікавленими групами і відомствами в питаннях фінансування освіти [1].

По-третє, відсутній елемент прогнозування обсягів фінансування вищої освіти. Точніше він присутній, але в дещо спотвореному вигляді — обсяги фінансування вищої школи плануються не відповідно до реальних потреб вищої школи, а з розрахунку залишкових коштів, які держава може виділити. При цьому по замовчуванню найважливішою характеристикою вважається саме обсяг фінансових відрахувань і аж ніяк не ефективність їх розподілу. При такому підході навіть максимально великий обсяг коштів не зможе витягнути вищу освіту зі стану "простою", в якому вона знаходиться.

По-четверте, відсутність у студентів відповідальності перед вибором професії. Дана проблема рідко піднімається у наукових дискусіях і майже взагалі не згадується при розгляді проблем браку коштів. Тим не менш саме безвідповідальне ставлення абітурієнтів до вибору майбутньої професії а також до самого процесу навчання разом з повною пасивністю держави у напрямку контролю даної ситуації є найбільш загрозли-

вим моментом для всієї економіки країни. Велика мережа освітніх закладів в Україні створили природно-пільгові умови для молоді до вступу у ВНЗ. Майже кожен студент може знайти ВНЗ, який запропонує йому стипендію, принаймні на перший семестр. До того ж у молоді зачасту притаманне ідеалізоване бачення майбутньої професії і мало хто вдається до моніторингу ринку праці на предмет перспективних професій. Таким чином держава спрямовує кошти на підготовку великої кількості фахівців, які після закінчення ВНЗ не можуть або не хочуть працювати за обраною спеціальністю, створюючи брак робітників у життєво важливих секторах економіки.

Наочне представлення динаміки кількості студентів, що навчаються за кошти державного бюджету а також тієї кількості з них, що після закінчення навчання отримали направлення на роботу, підтверджує викладені вище думки — лише половина з вказаних здобувачів отримали роботу після закінчення ВНЗ (табл. 2). При цьому варто враховувати, що статистичні дані не відображають реальної картини по даному питанню, оскільки відомим є факт надання фіктивної інформації ВНЗ стосовно працевлаштування власних випускників.

На основі окреслених недоліків системи фінансування вищих навчальних закладів в Україні можна сформулювати ефективну систему розподілу державних коштів у сфері вищої освіти, на основі реалізації дій за вказаними чотирма напрямками:

1. Розробка системи ефективних заходів по "реабілітації" ВНЗ. Насамперед варто вказати на те, що в українському законодавстві абсолютно відсутні будь які документи чи норми, які б регулювали та координували діяльність держави у напрямку допомоги ВНЗ виходу з кризового стану. Це при тому, що в Україні більшість ВНЗ здійснюють свою діяльність балансуєючи на межі закриття через постійний брак коштів. Саме тому, першим кроком в напрямку покращення фінансового стану ВНЗ, є виведення їх на рівень, при якому вони зможуть спрямовувати виділені державою кошти на власний розвиток а не на підтримку життєздатності. З цією метою пропонується за основу взяти заходи, що широко використовуються в підприємницькій практиці, а саме: чітко визначати випадки та умови надання ВНЗ державних дотацій, розробити принципи проведення реструктуризації з врахуванням індивідуальних особливостей ВНЗ як суб'єкта діяльності. Адже ВНЗ за своєю сутністю максимально наближений до підприємства — ВНЗ впроваджує свою діяльність активно взаємодіючи з ринком праці, має власну продукцію (освіта) та бюджет. Саме тому боротьба з "банкрутством" ВНЗ природно має відбуватись шляхом застосування аналогічних заходів, що використовуються у випадку банкрутство підприємства. А широкий спектр економічних методів для визначення ймовірності настання банкрутства, при належному застосуванні дозволить попередити кризовий стан ВНЗ.

2. Внесення змін до законодавчої бази країни, зокрема системи бюджетування ВНЗ. З метою покращен-

ня загального фінансового стану всієї сфери вищої освіти, пропонується віднести її до економічної сфери і позиціонувати як привабливий об'єкт інвестицій. В цьому напрямку варто розпочати роботу по стимулюванню притоку позабюджетних коштів та інвестицій, які можуть надходити в сферу вищої освіти від інвесторів та співпраці з бізнесом. Підтримка інноваційного і венчурного бізнесу, а також заохочення того бізнесу, який готовий інвестувати в наукові розробки, повинна стати частиною національної програми [1].

На жаль, на сьогодні вища школа України характеризується високим рівнем економічної і фінансової несаможитності бюджетних установ. Фінансова автономія таких закладів є критично важливою для залучення ними позабюджетних коштів, спонсорських коштів чи проведення більш гнучкої фінансової політики та управління. Фінансова автономія вищих навчальних закладів досягається шляхом виконання замовлень підприємств державної, комунальної та приватної форм власності, а також замовлень населення на платній основі, здійснення фінансових операцій (розміщення вільних фінансових коштів на депозитних рахунках у банку, випуск цінних паперів тощо), здавання в оренду будівель, приміщень та обладнання, які знаходяться у власності ВНЗ, отримання державних та міжнародних грантів, залучення фінансових ресурсів від спонсорів та меценатів. Таким чином, фінансова автономія ВНЗ, при умові ефективної організації процесу диверсифікації джерел фінансування, дозволить забезпечити ВНЗ фінансовими коштами у необхідному обсязі.

Варто зазначити, що фінансова автономія — це не стільки вихід ВНЗ з-під контролю держави, скільки відкриття можливості покриття тих фінансових потреб ВНЗ, які держава профінансувати не в змозі. Неможливо забезпечити ефективне використання бюджетних коштів в умовах, коли заклади освіти і науки працюють в такому режимі, який забезпечують для них сьогодні Бюджетний і Господарський кодекси, коли вони не володіють фінансовою автономією і, відповідно, не несуть серйозної ринкової відповідальності за результати своєї діяльності. В той же час, перспектива втратити статус бюджетної установи великою мірою лякає керівників і працівників навчальних закладів і наукових установ. Це відбувається у зв'язку зі специфікою загальної політики оподаткування і контролю в нашій державі. На сьогодні ця політика все ще не сприятлива для економічного розвитку, і це треба визнати. Враховуючи це, важливим кроком є напрацювання чіткої позиції, яка б обґрунтувала ті зміни до законодавства, які дозволять навчальним закладам і науковим установам розвиватися, залучати додаткові кошти і не жити в напівтіньовому режимі. В основі такої позиції має лежати принцип відсутності оподаткування для освітньої діяльності. Максимально ліберальний режим оподаткування і регулювання необхідний також для наукової діяльності та інновацій [1].

3. Розробка дієвого механізму прогнозування потреби у фахівцях. Питання стосовно того кого варто фінансувати — інституцію чи студента, все частіше піднімається у наукових дискусіях. До сьогодні в Україні реалізується підхід фінансування освітньої інституції. Проте формально, у системі освіти люди не існують окремо від інституції. Ефективність же фінансування безпосередньо залежить від того, в якому обсязі це фінансування доходить до здобувачів освіти і наскільки впливає на підвищення якості отриманих знань. Це питання торкається ефективності розподілу державних коштів на підготовку кадрів та, як результат, соціально-економічного ефекту. Ефективний розподіл державного замовлення за напрямками підготовки є потужним інструментом формування кадрового капіталу для майбутнього країни. Обов'язковим етапом планування держзамовлення на підготовку фахівців з вищою освітою є прогнозування потреб ринку праці у висококваліфікованій

робочій силі. При цьому необхідно прогнозувати потреби у фахівцях з вищою освітою у перспективі, що обумовлено тривалим терміном підготовки фахівців. Незважаючи на те, що розробка науково обґрунтованої методики визначення потреб держави у спеціалістах з різним рівнем кваліфікації та обсягів державного замовлення з урахуванням реальної ситуації на ринку праці була доручена відповідним міністерствам Указом Президента України "Про основні напрями реформування освіти в Україні" [2], до теперішнього часу це доручення не виконане. Аналогічна ситуація з поставленим у "Програмі економічних реформ України на 2010—2014 рр." [3] завданням стосовно розробки методичних основ прогнозування потреби у фахівцях на ринку праці, прийняття порядку формування і розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, робочих кадрів з врахуванням потреб ринку праці і контролю за його виконанням [4].

4. Активізації програм державного кредитування та субсидювання. Багато зарубіжних країн, у своїй освітній практиці, відмінили державне фінансування освіти. Так, у Великій Британії, все навчання у вищих освітніх закладах є платним, і відбувається за рахунок надання населенню державного кредиту на освіту. Маловідомим для вітчизняних абітурієнтів є факт, що в Україні також діють державні програми допомоги у вигляді державного пільгового кредиту на освіту та державних субсидій. Надання пільгового кредиту на навчання прописані в Постанові КМУ "Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти" [5] і передбачають можливість отримання абітурієнтом державної фінансової допомоги на здобуття освіти. Державні субсидіарні програми для сфери вищої освіти стосуються студентів ВНЗ, зокрема тих, які проживають в гуртожитках, і спрямовані на відшкодування витрат на оплату користування житлом. Основні положення про порядок визначення та надання субсидій студентам ВНЗ викладені в постанові Кабінету Міністрів України "Про удосконалення порядку надання житлових субсидій" [6]. В стислому вигляді принцип дії обох вказаних програм однаковий — особі, що бажає отримати вищу освіту, державою надається певна сума коштів, у обсязі рівному вартості навчання. Кошти надаються на пільгових умовах, з низьким відсотком (близько 3% річних) за умови погашення повної суми після здобуття диплому. Якщо після закінчення навчання, випускник буде працювати в організації чи підприємстві державної форми власності, за кожен рік роботи сума кредиту до виплати буде зменшуватись.

Переваги від надання державного кредиту та субсидювання освіти не закінчуються на спрощенні фінансового тягара студентам. Такий тип державної підтримки є своєрідним гарантом зайнятості населення, заповнення робочих місць у різних сферах економічної діяльності, що сприятиме покращенню економічної ситуації в країні.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Прийняття Україною рішення рухатись у напрямі сучасних економічних та соціальних зрушень, перехід до інноваційного типу економіки здійснює неабиякий тиск на сферу вищої освіти, вимагаючи від неї концентрації всіх можливих зусиль на шляху підвищення ефективності своєї діяльності. В той же час вітчизняна вища школа нездатна виконувати покладені на неї обов'язки за причини тотальної нестачі фінансових коштів спрямованих в дану сферу. Головною причиною цього є розбалансований механізм державної політики в напрямі спрямування та використання державних коштів. З метою визначення шляхів покращення фінансового забезпечення вищої освіти та стабілізації загальних умов існування ВНЗ було проведено дослідження, в ході якого було визначено основні причини неефективності дер-

жавного фінансування вищої освіти і запропоновані шляхи подолання вказаних проблем.

Література:

1. О. Співаковський: про стан фінансування освіти і науки / Співаковський О. Сайт Освіта юа. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://osvita.ua/blogs/53098/>
2. Указ Президента України від 12 вересня 1995 року № 832/95 "Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні"
3. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки: Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
4. Авксентєв М.Ю. Середньострокове прогнозування потреб у робочій силі з вищою освітою / Авксентєв М.Ю. // Вісник чернігівського державного технологічного університету. — № 3 (75). — 2014.
5. Постанова КМУ "Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти" від 16.06.2003 № 916 (остання редакція від 13.09.2011).
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про удосконалення порядку надання житлових субсидій" від 21.10.1995 № 848 з урахуванням внесених змін, зокрема постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2015 № 106.
7. Сафонова В. Є. Удосконалення фінансово-економічного механізму функціонування закладів вищої освіти / В. Є. Сафонова // Стратегічні пріоритети: зб. наук. праць Національного інституту стратегічних досліджень. — К., 2009. — № 2 (11). — С. 102—109.
8. Робак О. М. Механізми розподілу бюджетних коштів галузі освіти і науки / О. М. Робак // III Міжнародна науково-практична конференція "Управління в освіті". — Львів, 2007. — С. 71.
9. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2010/11 навчального року // Статистичний бюлетень. — К., 2011. — 204 с.
10. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2011/12 навчального року // Статистичний бюлетень. — К., 2012. — 219 с.
11. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2012/13 навчального року // Статистичний бюлетень. — К., 2013. — 188 с.
12. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2013/14 навчального року // Статистичний бюлетень. — К., 2014. — 165 с.
13. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2014/15 навчального року // Статистичний бюлетень. — К., 2015. — 169 с.

References:

1. Spivakovsky, A. (2016), "About status of financing of education and science", available at: <http://osvita.ua/blogs/53098> (Accessed 05 Feb 2017).
2. President of Ukraine (1995), The decree "About the main directions of higher education reform in Ukraine", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U832_95.html (Accessed 05 Feb 2017).
3. President of Ukraine (2013), The decree "The program of economic reforms for 2010-2014 prosperous society, competitive economy, effective state", available at: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf (Accessed 05 Feb 2017).
4. Avksentev, M. Y. (2014), "Medium-term forecasting of manpower requirements with higher education", Visnyk chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu, Vol. 3, No. 75, pp. 21—27.
5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), "On approval of target preferential government loans for higher education", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-2003-%D0%BF> (Accessed 05 Feb 2017).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (1995), "On improvement of the procedure of granting housing subsidies", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/106-2015-%D0%BF> (Accessed 05 Feb 2017).

7. Safonova, V. E. (2009), "Improvement of financial-economic mechanism of functioning of higher education institutions", Stratehichni priorytety: zb. nauk. prats' Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen', Vol. 2, No. 11, pp. 102—109.

8. Robak, O. M. (2007), "Mechanisms of allocation of budgetary funds in education and science", III Mizhnarodna naukovo — praktychna konferentsiia "Upravlinnia v osviti" [III international scientific — practical conference "Management in education"], Lviv, Ukraine, p. 71.

9. The State Statistics Service Of Ukraine (2011), Osnovni pokaznyky diial'nosti vyschykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2010/11 navchal'noho roku [Main indicators of activity of higher educational establishments of Ukraine at the beginning of the 2010/11 ac. Year], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

10. The State Statistics Service Of Ukraine (2012), Osnovni pokaznyky diial'nosti vyschykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2011/12 navchal'noho roku [Main indicators of activity of higher educational establishments of Ukraine at the beginning of the 2011/12 ac. year], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

11. The State Statistics Service Of Ukraine (2013), Osnovni pokaznyky diial'nosti vyschykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2012/13 navchal'noho roku [Main indicators of activity of higher educational establishments of Ukraine at the beginning of the 2012/13 ac. year], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

12. The State Statistics Service Of Ukraine (2014), Osnovni pokaznyky diial'nosti vyschykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2013/14 navchal'noho roku [Main indicators of activity of higher educational establishments of Ukraine at the beginning of the 2013/14 ac. year], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

13. The State Statistics Service Of Ukraine (2015), Osnovni pokaznyky diial'nosti vyschykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2014/15 navchal'noho roku [Main indicators of activity of higher educational establishments of Ukraine at the beginning of the 2014/15 ac. year], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2017 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73